

Διαδικτυακή Ημερίδα Σχολική Βία και Παραβατικότητα

Αποτελέσματα Α' Φάσης Παγκύπριας έρευνας για τη σχολική βία

Εκ μέρους του Δρ Κώστα Φάντη

Δρ Χαρά Α. Δημητρίου

Ειδικός Επιστήμονας

Επιστημονικός Συνεργάτης, Εργαστήριο Αναπτυξιακής Ψυχοπαθολογίας

Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολική βία ή εκφοβισμός (Bullying)

- **Τι είναι;** Συστηματική και επαναλαμβανόμενη παρενόχληση ή βιαιοπραγία που εκφράζεται είτε από έναν μαθητή προς κάποιον άλλο, είτε από ομάδες μαθητών προς έναν μαθητή ή προς μια ομάδα μαθητών.
- **Ποιες είναι οι μορφές του;**
 - **Σωματικός εκφοβισμός** (Χτύπημα, σπρώξιμο, τράβηγμα)
 - **Λεκτικός εκφοβισμός** (Απειλές, πειράγματα, προσβολές, βρισιές)
 - **Σχεσιακός (Ψυχολογικός) εκφοβισμός** (Συναισθηματική κακοποίηση - διάδοση φημών, αποκλεισμός, τρομοκρατία - Η προσβολή της φιλίας κάποιου άλλου ή ο αποκλεισμός του από μια κοινωνική ομάδα)
- **Πως ξεχωρίζει από την επιθετικότητα γενικότερα;**
 - **Σκόπιμη** πρόκληση φόβου ή «βλάβης» στο θύμα
 - **Συστηματική** ενόχληση
 - **Ασυμμετρία** δύναμης (Σωματική ή κοινωνική ισχύς του θύτη)
 - Το θύμα είναι αγήμπορο να αμυνθεί ή να αντιδράσει → Εντείνεται η ανισότητα μέσα από τα επεισόδια εκφοβισμού

- Ομάδες:
 - Τα άτομα που πράττουν/εμπλέκονται σε βίαιες συμπεριφορές εναντίον συμμαθητών/τριών τους περιγράφονται ως **θύτες** (Bullies)
 - Τα άτομα που δέχονται εκφοβισμό αναφέρονται ως **θύματα** (Victims)
 - Υπάρχει και μια επιπρόσθετη ομάδα που εμπλέκεται στο φαινόμενο του εκφοβισμού τόσο ως θύτες αλλά και ως θύματα: **θύτες-θύματα** (Bully-victims)
- **Παρευρισκόμενοι**
 - **Υποστηρικτές**
 - Δεν προκαλούν τις επιθετικές συμπεριφορές, αλλά ενεργούν ως **διευκολυντές** προς τους θύτες
 - Βοηθούν τον θύτη να ταπεινώσει το θύμα του, γελούν με το θύμα, παροτρύνουν τον θύτη να συνεχίσει
 - Αν παρατηρήσουν ότι η επιθετικότητα δεν συνδέεται με αρνητικές επιπτώσεις, έχουν αυξημένες πιθανότητες να μιμηθούν αυτή τη συμπεριφορά στο μέλλον
 - **Παθητικοί θεατές:** Αδρανείς, υποκρίνονται πως δεν παρατήρησαν τίποτε
 - **Υπερασπιστές:** Παρηγορούν το θύμα, λένε στον ενήλικα τι συμβαίνει ή και επιτίθενται, σπάνια, στον θύτη. Σπεύδουν σε βοήθεια.

Διαδικτυακός εκφοβισμός

- Η βίαιη συμπεριφορά μεταξύ συμμαθητών δεν περιορίζεται μόνο εντός του σχολικού πλαισίου
- Χρήση ηλεκτρονικών μέσων με σκοπό...
 - Εκφοβισμό
 - Παρενόχληση
 - Εξύβριση
 - Δυσφήμιση
 - Εξευτελισμό
 - Κοινωνικό αποκλεισμό
 - Έκθεση και αποστολή σε άλλους χωρίς την έγκριση του «θύματος»: Μυστικών, κουτσομπολιών, προσβλητικών φημών, βίντεο-φωτογραφιών με χλευαστικό περιεχόμενο, Ψεύτικων, παραποιημένων εικόνων σεξουαλικού περιεχομένου ή άλλων προσωπικών πληροφοριών

Ανήλικοι μπουκάραν σε σχολείο και χτύπησαν με σφυρί στο κεφάλι δεκατριάχρονο

07/12/2020 13:44

Υπόθεση σοβαρού τραυματισμού δεκατριάχρονου μαθητή από άλλους μαθητές, διερευνά η Αστυνομία. Σύμφωνα με πληροφορίες δεκαπεντάχρονος μαθητής μαζί με δεκατριάχρονο, λίγο πριν τις 12 το μεσημέρι, εισήλθαν στην αυλή ιδιωτικού σχολείου στο οποίο φοιτά ο δεκατριάχρονος με τον οποίον είχαν κάποιες διαφορές.

Ακολούθως οι δύο ανήλικοι επιτέθηκαν με σφυρί στον δεκατριάχρονο, τραυματίζοντάς τον στο κεφάλι, ενώ ασθενοφόρο τον μετέφερε στο νοσοκομείο για περίθαλψη. Ο δεκατριάχρονος φέρει ράγισμα κρανίου και αναμένεται να μεταφερθεί στο Μακάρειο για προληπτικούς λόγους.

Όπως προκύπτει από τις έρευνες, αφορμή του καβγά ήταν ένα διαδικτυακό παιχνίδι που έπαιζαν οι ανήλικοι και υπάρχει ισχυρισμός για παιδικό εκφοβισμό.

Στο σημείο έσπευσε η Αστυνομία για εξετάσεις, ενώ άρχισε η λήψη καταθέσεων.

Σύμφωνα με πληροφορίες, πρόκειται για το παιχνίδι Among Us, το οποίο είναι ευρέως γνωστό όπου οι παίκτες βρίσκονται στο διάστημα και μεταξύ τους υπάρχουν δολοφόνοι. Το δεύτερο παιχνίδι είναι το Fortnite, όπου οι παίκτες βρίσκονται σε μια περιοχή και νικητής είναι εκείνος που δεν θα μείνει ζωντανός, σκωτώνοντας του υπόλοιπους.

Η διεθνής βιβλιογραφία, αναφέρεται επίσης σε **βίαιη συμπεριφορά από και προς το εκπαιδευτικό προσωπικό εντός του σχολικού πλαισίου**

Μαθητής χτύπησε καθηγητή

Offsite Team

27.02.2019 - 07:23

Θύμα ξυλοδαρμού φέρεται να έπεσε καθηγητής από μαθητή Λυκείου την ώρα των εξετάσεων. Το περιστατικό συνέβη σε εξεταστικό κέντρο μπροστά στα μάτια άλλων μαθητών.

Την είδηση αποκαλύπτει η εφημερίδα ο **Φιλελεύθερος** χωρίς να αναφέρει που συνέβηκε το περιστατικό.

Σύμφωνα με τα γεγονότα ο μαθητής με βάση την αλφαβητική σειρά έπρεπε να καθίσει στο πρώτο θρανίο για τις εξετάσεις. Αυτός αρνήθηκε και τότε μεταφέρθηκε σε άλλη αίθουσα μόνος του. Μετά την αποχώρηση του μαθητή, ο καθηγητής φέρεται απευθυνόμενος προς τους υπόλοιπους μαθητές να είπε κάτι για τον μαθητή αυτόν.

Με βάση την καταγγελία άλλος μαθητής που βρισκόταν στην αίθουσα απέστειλε μήνυμα με το τηλέφωνό του στο μαθητή που λίγο νωρίτερα είχε απομακρυνθεί από το εξεταστικό κέντρο.

Αυτός επέστρεψε στην αίθουσα και επιτέθηκε με άγριες διαθέσεις στον καθηγητή, με τον τελευταίο να αντιδρά με τη σειρά του και το εξεταστικό κέντρο μετατράπηκε σε ρινγκ.

Τραυματισμός μαθητή και δύο καθηγητών που δέχθηκαν επίθεση

Καυγάς ξέσπασε χθες σε σχολείο στη Λάρνακα με αποτέλεσμα να τραυματιστούν δύο μαθητές και δύο καθηγητές που φέρεται να δέχθηκαν επίθεση. Ο ένας εκ των μαθητών, ηλικίας 18 χρόνων, μεταφέρθηκε στο ψυχιατρείο Αθαλάσσας αφού φέρεται να επιτέθηκε σε άλλο 17χρονο μαθητή και σε δύο καθηγητές, στην Τεχνική Σχολή Αγίου Λαζάρου στη Λάρνακα.

Σύμφωνα με την Αστυνομία καταγγέλθηκε χθες ότι λίγο μετά τη μία το μεσημέρι δύο μαθητές ηλικίας 18 και 17 χρόνων φέρονται να τσακώθηκαν και ο δεύτερος να ζήτησε βοήθεια από καθηγητή.

Ο καθηγητής μπήκε στη μέση για να χωρίσει τους δύο μαθητές, με αποτέλεσμα ο 18χρονος να του επιτεθεί. Δεύτερος καθηγητής που επίσης επενέβη για να σταματήσει τον καυγά, έγινε στόχος επίθεσης από τον 18χρονο.

Ο 17χρονος μαθητής διακομίσθηκε στο ΤΑΕΠ του Γενικού Νοσοκομείου Λάρνακας όπου αφού εξετάστηκε από τους επί καθηκόντι ιατρούς, διαπιστώθηκε ότι έφερε ήπια κρανιοεγκεφαλική κάκωση και κρατήθηκε για προληπτικούς λόγους.

Μεθοδολογία ερευνητικού προγράμματος

Ερευνητικό πρόγραμμα

- Το έργο υλοποιείται στα πλαίσια της Εθνικής Στρατηγικής για την Πρόληψη και Διαχείριση της Βίας στο Σχολείο
 - **Ως τέτοια, η προτεινόμενη έρευνα είναι άμεσα συνδεδεμένη με την εκπαιδευτική πολιτική του ΥΠΠΑΝ και της Κυπριακής Δημοκρατίας.**
- Εγκρίσεις από
 - Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής Κύπρου
 - Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης
 - Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων
 - Διεύθυνση Δημοτικής Εκπαίδευσης, ΥΠΠΑΝ
 - Διεύθυνση Μέσης Γενικής, Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, ΥΠΠΑΝ
- Συνεργασία
 - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, ΠΑΒΙΣ, ΥΠΠΑΝ
 - Εργαστήριο Αναπτυξιακής Ψυχοπαθολογίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Μεθοδολογία – Συλλογή δεδομένων

- Για την επίτευξη των στόχων του έργου
 - Θα γίνει συλλογή δεδομένων, για τρία (3) διαδοχικά σχολικά έτη **από όλες τις σχολικές μονάδες - Προδημοτική, Δημοτική και Μέση Γενική και Τεχνική Εκπαίδευση**
- Τα ερωτηματολόγια συμπληρώνονται **ηλεκτρονικά** (Μέσω διαδικτύου) από
 - Μαθητές/τριες 10-18 χρονών (Διάρκεια 20-30 λεπτά)
 - Γονείς/Κηδεμόνες μαθητών/τριών 4-18 χρονών (Διάρκεια 30-35 λεπτά)
 - Εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων (Διάρκεια 15-25 λεπτά)

Κύριοι Στόχοι Ερευνητικού Προγράμματος

- **Συλλογή δεδομένων σε κρατικό επίπεδο**
 - Είναι υψίστης σημασίας να γίνει έρευνα σε **κρατικό επίπεδο**, η οποία θα επιτρέψει
 - Ταυτόχρονη καταγραφή μετρήσεων από όλους τους εμπλεκόμενους
 - Ολιστική κατανόηση του φαινομένου στην Κυπριακή πραγματικότητα
 - Ανάπτυξη προληπτικών και παρεμβατικών προγραμμάτων βασισμένων στις ανάγκες του Κυπριακού πληθυσμού
- **Σε επίπεδο σχολικής μονάδας** - Λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες κάθε σχολείου ξεχωριστά
 - Μορφές και έκταση βίας / παράγοντες κινδύνου ή προστασίας που αφορούν κάθε σχολική μονάδα
 - Τα αποτελέσματα θα μας επιτρέψουν να εντοπίσουμε τα σχολεία με μεγαλύτερη έκθεση σε φαινόμενα βίας – άμεση ανάγκη παρέμβασης

Μεθοδολογία – Σχεδιασμός

- **Εργαλεία ανίχνευσης**
 - Σχολικής βίας – Διαφορετικές μορφές
 - Παράγοντες ρίσκου/κινδύνου: Προδιαθέτουν το άτομο για ανάπτυξη βίαιης συμπεριφοράς
 - Προστατευτικοί παράγοντες
 - Αδρανοποιούν την επιρροή των παραγόντων κινδύνου
 - Μειώνουν την πιθανότητα εμφάνισης βίαιης συμπεριφοράς
- **Στόχος - Συσχέτιση του φαινομένου της βίας στο σχολείο με διάφορες παραμέτρους που σχετίζονται με**
 - Το σχολικό και οικογενειακό περιβάλλον
 - Το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο
 - Ατομικούς παράγοντες που αφορούν τους ίδιους τους/τις μαθητές/τριες, τους γονείς/κηδεμόνες και τους εκπαιδευτικούς

Εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με παράγοντες επικινδυνότητας και προστασίας

Οι μετρήσεις που συμπεριλήφθηκαν στην έρευνα είναι σχεδιασμένες ώστε να δίνουν πληροφορίες για διάφορα είδη προληπτικών και παρεμβατικών προγραμμάτων, τα οποία εστιάζονται σε γνωστικούς, κοινωνικούς, οικογενειακούς, συμπεριφορικούς ή συναισθηματικούς παράγοντες.

Προστατευτικοί παράγοντες	Παράγοντες κινδύνου
Ατομικοί Ακαδημαϊκή επίδοση Ευεξία, Ικανοποίηση ζωής Ανθεκτικότητα Αυτοεκτίμηση Επιτελικές λειτουργίες Ενσυναίσθηση Ρύθμιση/αντίδραση στα συναισθήματα Γνωστικές-μαθησιακές δεξιότητες Έλεγχος συμπεριφοράς/συναισθημάτων	Ατομικοί Ναρκισσισμός, παρορμητικότητα Σκληρότητα ή μειωμένα προ-κοινωνικά συναισθήματα Ευαισθησία στην ανταμοιβή/τιμωρία Αφοβία, Χαμηλή θλίψη Θυμός/εχθρικότητα Γνωστικά, γλωσσικά, νοητικά ελλείματα Προβλήματα προσοχής και συναισθηματικών αντιδράσεων
Περιβαλλοντικοί Υποστήριξη συνομήλικων, οικογένειας και εκπαιδευτικών Σχολικό κλίμα Επίλυση συγκρούσεων Σημασία στην πρόληψη/αντιμετώπιση του εκφοβισμού Γονική αποδοχή/ζεστασιά Αίσθημα σχολικής ασφάλειας Γονική εμπλοκή Κοινωνικό-οικονομικό επίπεδο Ευεξία εκπαιδευτικών	Περιβαλλοντικοί Έκθεση στα Μ.Μ.Ε. Αρνητικές σχέσεις Γονική απόρριψη Σύγκρουση γονέα-παιδιού Αποχώρηση από το σχολείο Γονικό άγχος, επιθετικότητα και ψυχοπαθολογία Οικογενειακές συγκρούσεις Άγχος εκπαιδευτικών

Πίνακας 1: Προστατευτικοί παράγοντες και παράγοντες κινδύνου.

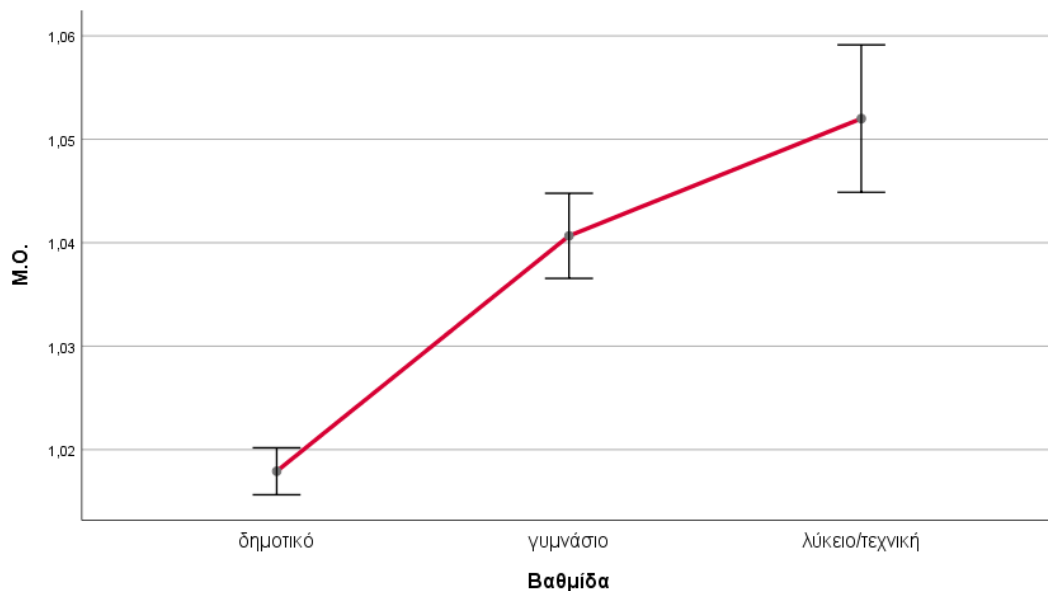
Κύριοι Στόχοι Ερευνητικού Προγράμματος

- Με την κατανόηση των παραγόντων και των διαστάσεων του φαινομένου της βίας ο απώτερος στόχος της έρευνας είναι η **παροχή εισηγήσεων για πρόληψη και αποτελεσματική διαχείριση της σχολικής βίας**
 - Οι προτεινόμενες πρακτικές θα συμβάλλουν τόσο στην καλύτερη λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων, όσο και στη βελτίωση της προσαρμοστικότητας των μαθητών/τριών στο σχολικό πλαίσιο
- Δημιουργία **εργαλείου** το οποίο θα μπορεί να χρησιμοποιείται διαχρονικά από την κάθε σχολική μονάδα για διερεύνηση της έκτασης και των μορφών της βίας στο σχολείο

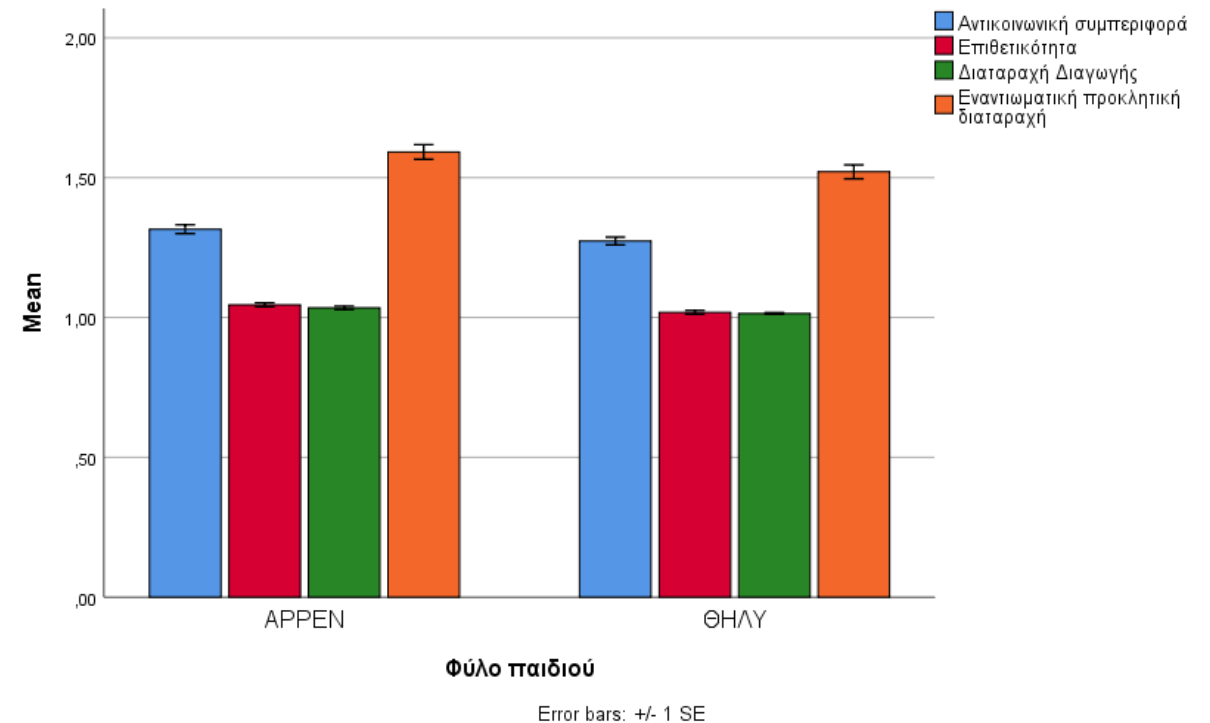
Αναφορά αποτελεσμάτων Α΄ Φάσης
(Σχολική χρονιά 2020-2021)

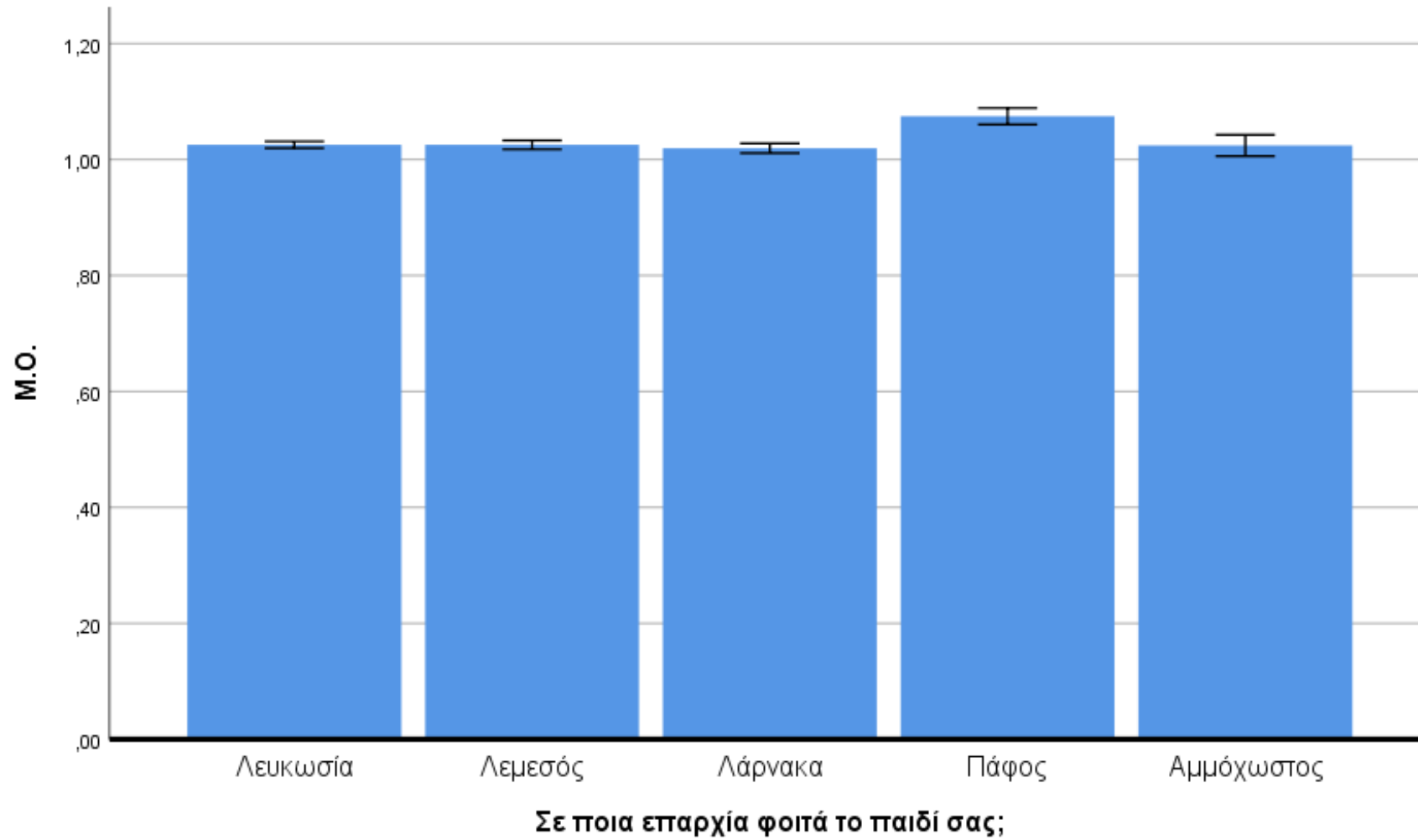
Ποσοστά εμπλοκής σε επεισόδια βίας - Γονείς

- 20.6% των μαθητών/τριών μάλωναν με συμμαθητές τους. Αυτές οι συμπεριφορές διαχωρίζονταν σε εκφοβισμό, πειράγματα, επιθετικότητα και απειλές
 - Αντικοινωνική συμπεριφορά
 - Επιθετικότητα
- 2.5% - Διαταραχή διαγωγής
- 9% - Εναντιωματική προκλητική διαταραχή

Διαταραχή διαγωγής – ανά βαθμίδα

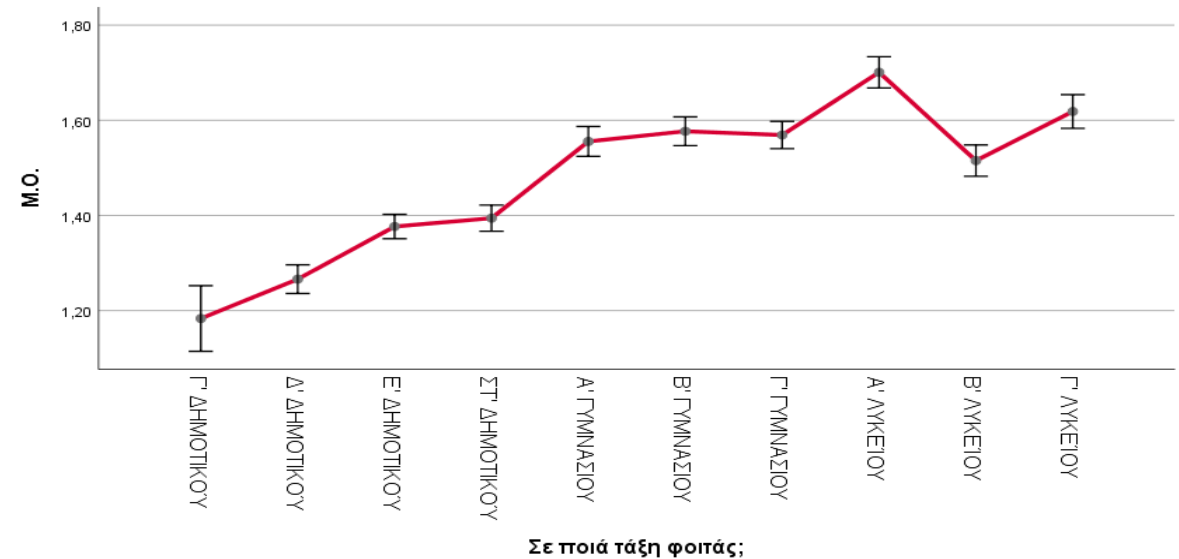
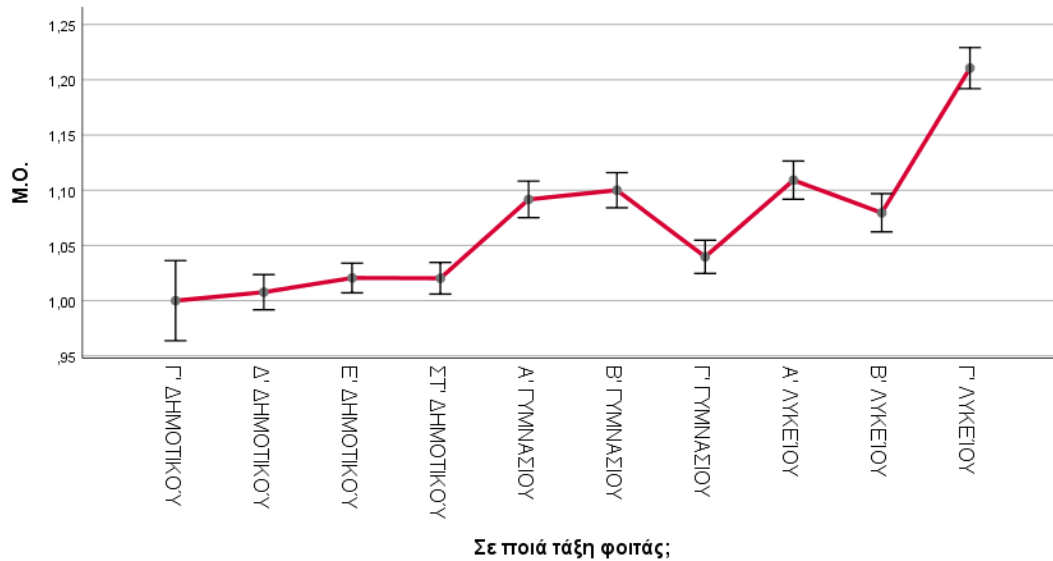

Διαταραχή διαγωγής – ανά επαρχία

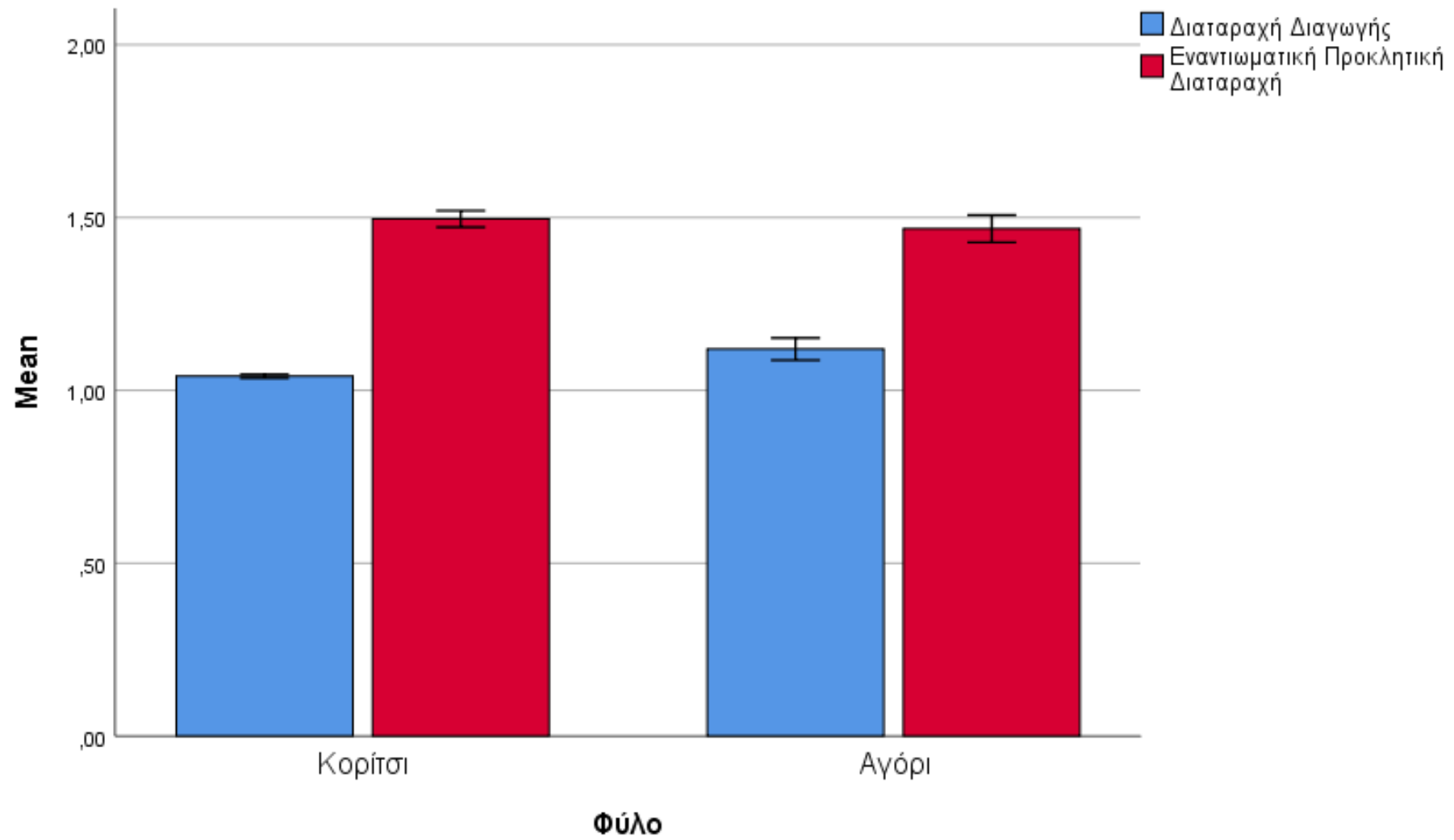
Ποσοστό εμπλοκής σε επεισόδια βίας – Μαθητές/τριες

- 4.77% - Διαταραχή διαγωγής (ενώ στους γονείς 2.57%)
- 7.9% - Εναντιωματική προκλητική διαταραχή (ενώ στους γονείς 9%)

Εναντιωματική διαγωγή – ανά τάξη

Διαταραχή διαγωγής – ανά τάξη

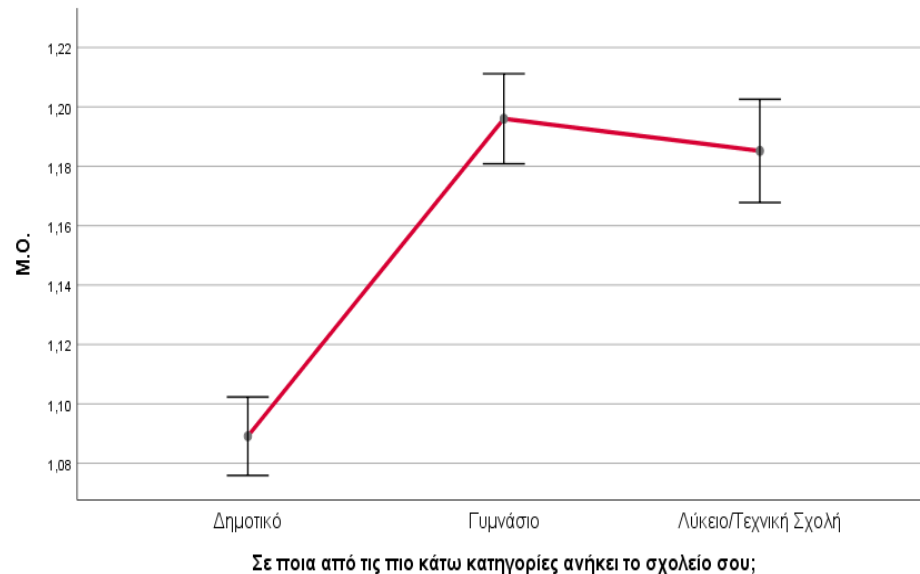

Error bars: +/- 1 SE

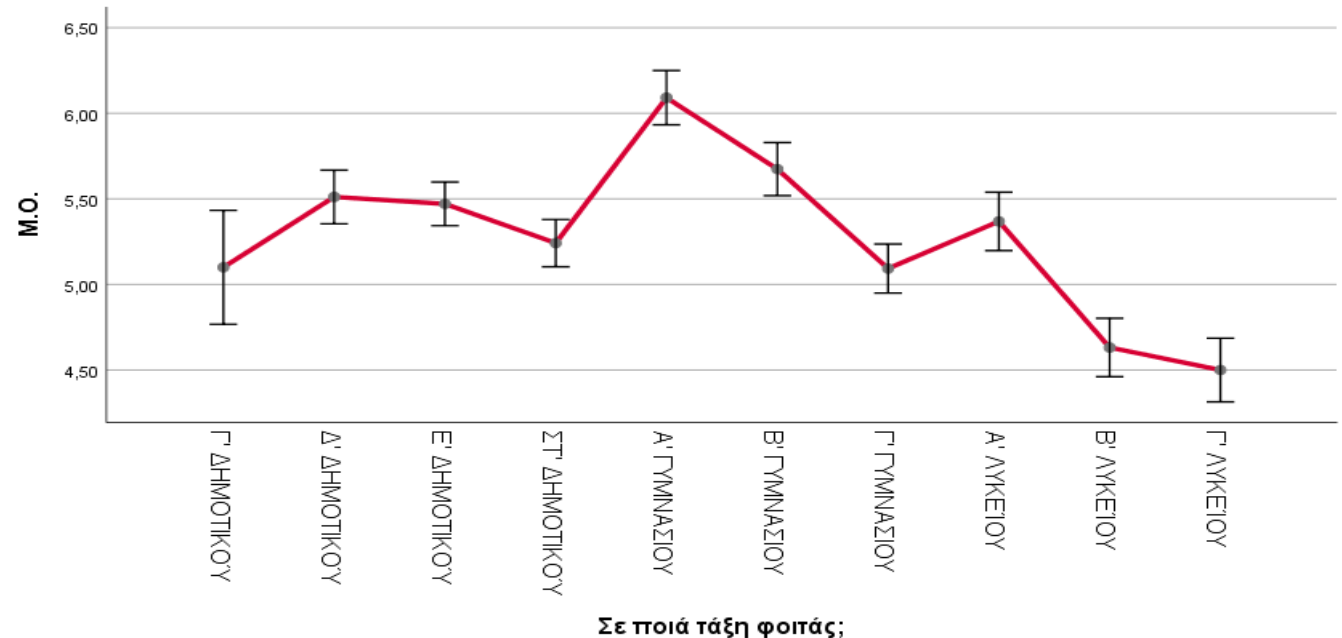
Σχολικός εκφοβισμός

- 1 στους/στις 4 μαθητές/τριες δήλωσε ότι είναι θύμα εκφοβισμού, ενώ 1 στους 10 δηλώνει ότι είναι θύτης
 - ένα μικρότερο ποσοστό θυτών θυματοποιεί ένα μεγάλο ποσοστό μαθητών
 - κορίτσια σε αυξημένο ρίσκο θυματοποίησης (26,6% έναντι 19,4 των αγοριών), ιδιαίτερα σχεσιακής μορφής

Εκφοβισμός – ανά βαθμίδα

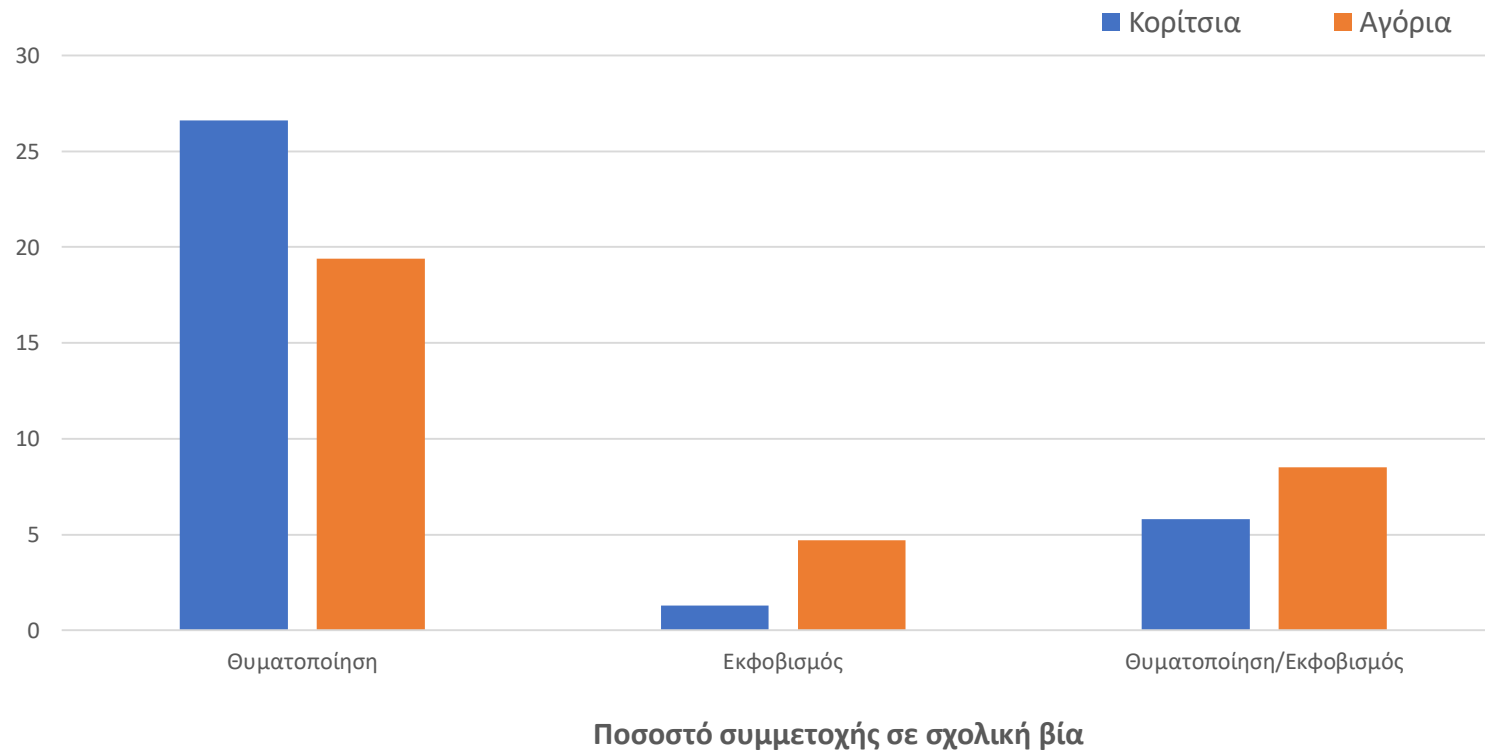

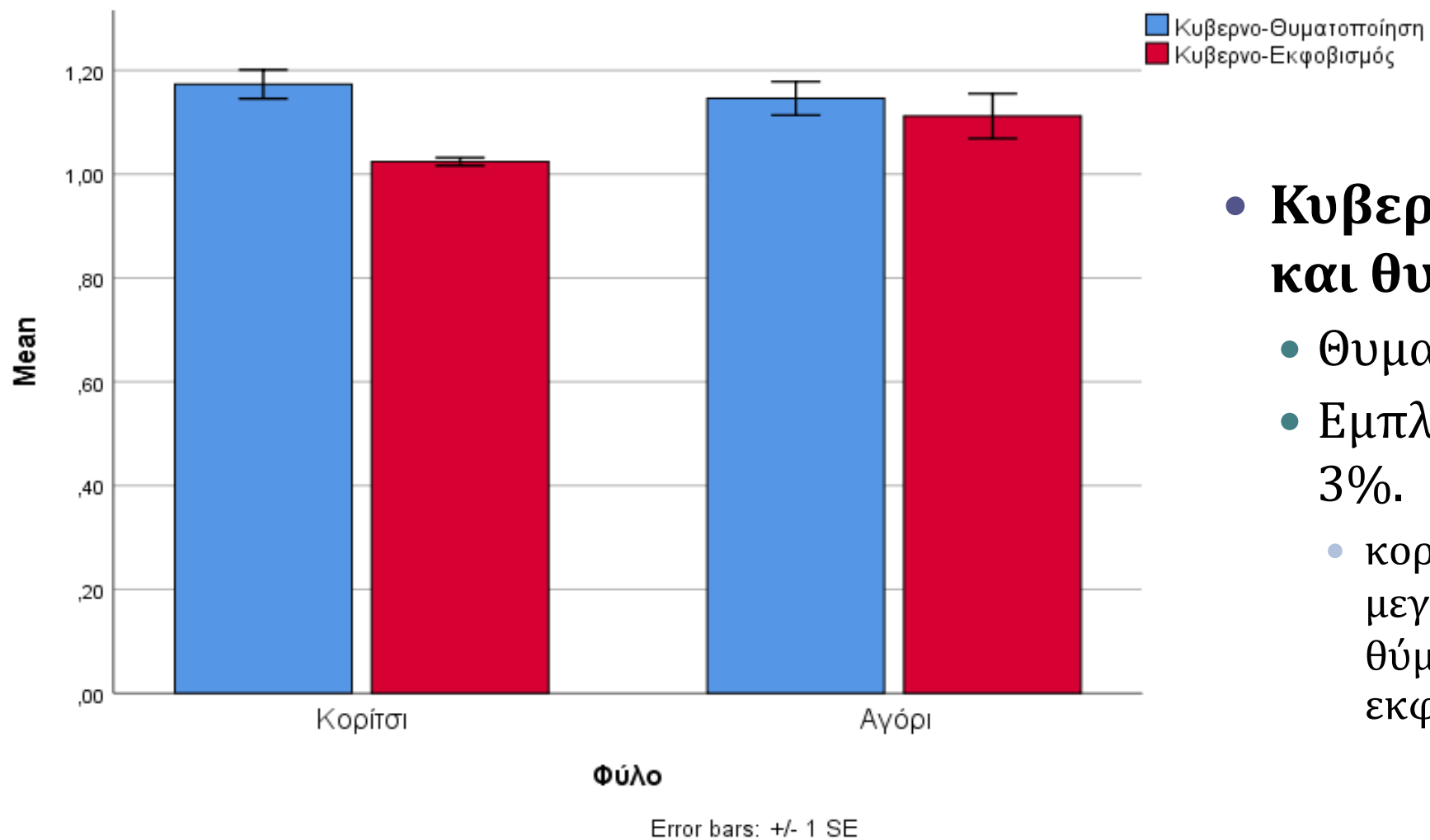
Σωματική θυματοποίηση – ανά τάξη

Διαχωρισμός σε Θύτες, Θύματα, Θύτες/Θύματα

Τόσο τα κορίτσια όσο και τα αγόρια ανέφεραν μεγαλύτερα ποσοστά θυματοποίησης παρά εκφοβισμού (ως θύτες).

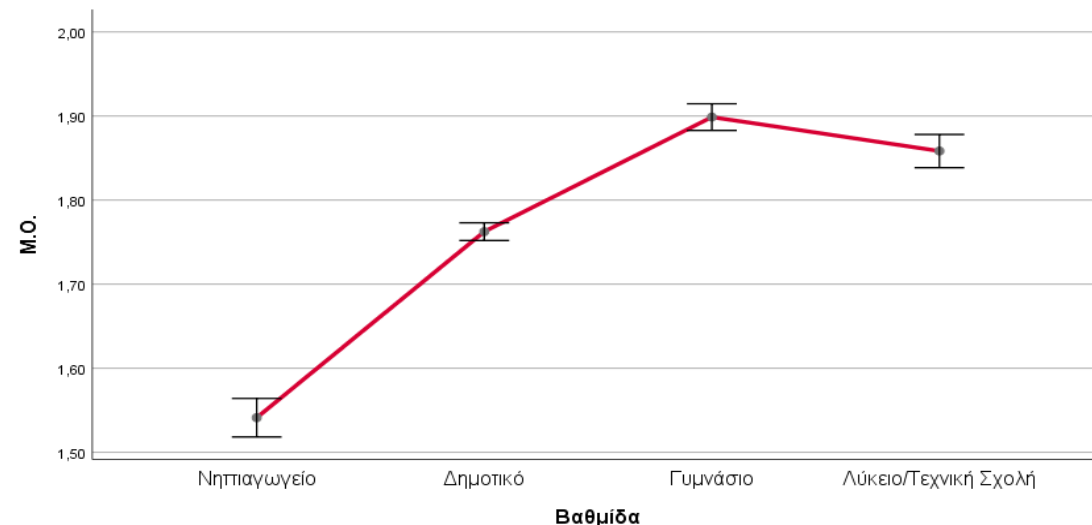

- **Κυβερνο-εκφοβισμός και θυματοποίηση:**
 - Θυματοποίηση - 10.3%
 - Εμπλοκή σε εκφοβισμό - 3%.
 - κορίτσια είναι σε μεγαλύτερο ρίσκο να είναι θύματα διαδικτυακού εκφοβισμού

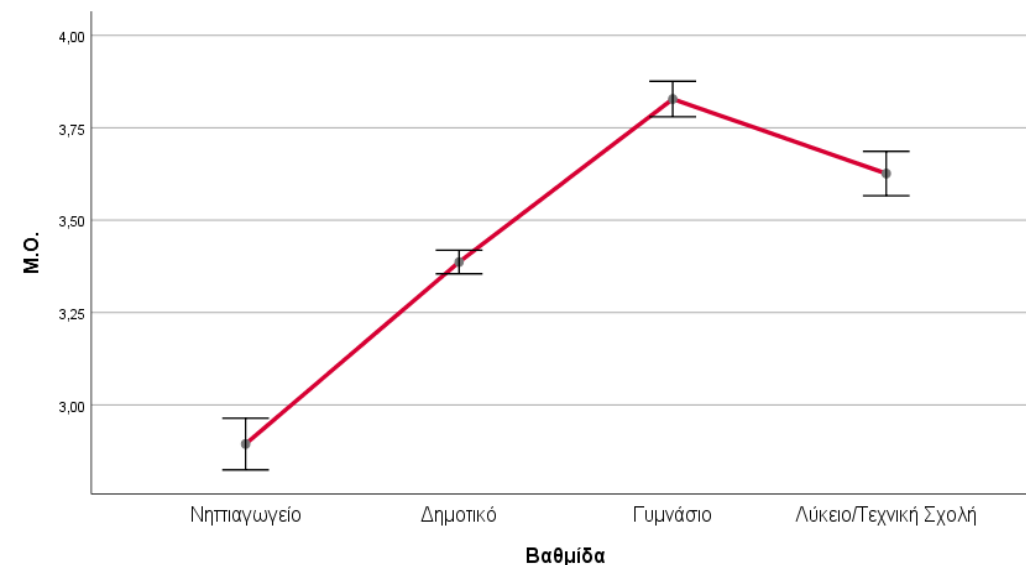
Εκπαιδευτικοί

Συμπεριφορές κινδύνου στο σχολείο.

	Ποτέ	Ποσοστό		
		Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά
Οι μαθητές μπλέκουν σε καβγάδες	8.6	70	20.8	9.2
Οι μαθητές καταστρέφουν πράγματα και κάνουν βανδαλισμούς	42.9	42.6	11.5	3
Οι μαθητές απειλούν ή εκφοβίζουν τους συμμαθητές τους	20.2	62.2	13.3	4.3
Οι μαθητές φέρνουν αιχμηρά αντικείμενα στο σχολείο (π.χ. μαχαίρια)	75.6	22.8	1.2	0.4
Γενικά, υπάρχει μια βίαιη ατμόσφαιρα στο σχολείο	60.5	33.7	4.6	1.2
Εξωσχολικοί εισέρχονται στο προαύλιο κατά τη διάρκεια της σχολικής ημέρας και απειλούν, παρενοχλούν ή καβγαδίζουν με τους μαθητές και το π	74.9	21.7	2.7	0.6
Ένας μαθητής να εκβιάζει έναν συμμαθητή του	35.4	56.1	6.5	2
Υπάρχει μία επικίνδυνη συμμορία στο σχολείο	86.1	11.4	1.9	0.6
Οι μαθητές απομονώνουν κοινωνικά ένα συμμαθητή τους	23.1	64.5	9.1	3.4
Ένα μαθητής τραυματίστηκε κατά τη διάρκεια ενός καβγά και χρειάστηκε ιατρική φροντίδα	66.3	31.9	1.9	

Οι σχολικές συγκρούσεις (πάνω) και το αίσθημα αβοηθησίας των εκπαιδευτικών (κάτω) αυξάνονταν από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό και από το δημοτικό στη μέση εκπαίδευση

Βία από και προς εκπαιδευτικούς

- Εκπαιδευτικοί δέχονται βία
 - από μαθητές (Μέσος όρος συνολικού ποσοστού = 26.8%)
 - από γονείς (Μέσος όρος συνολικού ποσοστού = 16.3%).
 - Πιο συχνή μορφή – δυσφήμιση εκπαιδευτικών
- 1 στους 10 εκπαιδευτικούς δήλωσαν ότι εμπλέκονται σε βία προς μαθητές
 - αυξημένο ποσοστό ως απάντηση στην ερώτηση – Έχετε ποτέ προσβάλει ή ταπεινώσει κάποιον μαθητή → 22.2%
- 2.3% δήλωσαν ότι εμπλέκονται σε βία προς γονείς
 - Πιο συχνή μορφή – δυσφήμιση / προσβολή, περίπου 23%

Ποιες οι συνέπειες για τους εκπαιδευτικούς;

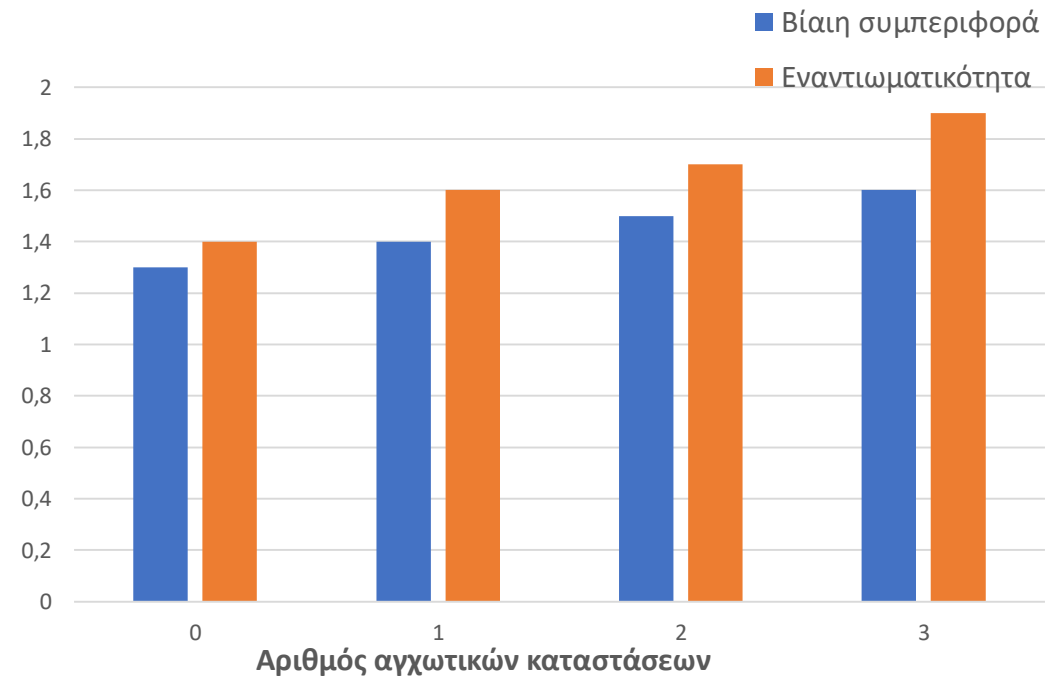
- Οι εκπαιδευτικοί που είναι θύματα ή θύτες βίας δηλώνουν
 - Αυξημένο άγχος
 - Μειωμένη ποιότητα ζωής
 - Μειωμένο Αίσθημα ασφάλειας
- Αντίθετα, οι εκπαιδευτικοί που δηλώνουν καλύτερη ποιότητα ζωής τείνουν να πιστεύουν περισσότερο στη σημασία των σχολικών παρεμβάσεων για τη βία, και έχουν λιγότερες πιθανότητες να νιώθουν αβοήθητοι και να αγνοήσουν περιστατικά βίας
- Η σημαντικότητα που δείχνει το σχολείο στις παρεμβάσεις και στην πρόληψη συνδέεται με καλύτερη ποιότητα ζωής για τους εκπαιδευτικούς

Περιβαλλοντικές εμπειρίες

Μερικοί υποστηρίζουν ότι η σχολική επιθετικότητα αποτελεί μια φυσική διαδικασία στην ανάπτυξη του παιδιού και ότι ιδιαίτερα τα αγόρια σκληραίνουν και προετοιμάζονται για τη ζωή.

Αγχωτικές καταστάσεις – περιβάλλον

- Όσο αυξάνονται οι αγχωτικές εμπειρίες των παιδιών τόσο αυξάνονταν η βίαιη συμπεριφορά και η εναντιωματική προκλητική διαταραχή.
- Όσο περισσότερες αγχωτικές εμπειρίες είχαν τα παιδιά τόσο μεγαλύτερες πιθανότητες είχαν να
 - περιθωριοποιούνται από τους συμμαθητές τους
 - να έχουν χαρακτηριστικά σκληρότητας, ναρκισσισμού και παρορμητικότητας
 - να έχουν χαμηλούς βαθμούς

Περιθωριοποίηση από συνομηλίκους

- 1 στα 10 παιδιά περιθωριοποιούνταν από τους συνομήλικους με αυτές τις συμπεριφορές να περιλαμβάνουν αποφυγή, αγνόηση, αποκλεισμό, και γελοιοποίηση
- Τα παιδιά που ήταν περιθωριοποιημένα
 - κίνδυνο ανάπτυξης
 - Επιθετικότητας
 - Διαταραχή διαγωγής
 - Εναντιωματική προκλητική διαταραχή
 - είχαν μεγαλύτερες πιθανότητες θυματοποίησης

Ψυχοπαθολογία, αρνητικά συναισθήματα και δυσκολίες γονέων

- Ένα ενδιαφέρον εύρημα που προέκυψε από αναφορές γονέων ήταν ότι αρκετοί γονείς αισθάνονται συχνά θλίψη (16.5%), άγχος (43.4%) και θυμό (17.9%).
- **Αντικοινωνική Διαταραχή προσωπικότητας:** Κύρια χαρακτηριστικά της αντικοινωνικής διαταραχής είναι η χρόνια και παντελής αδιαφορία για τις ανάγκες, τα συναισθήματα και τα δικαιώματα των άλλων.
- **Γονική δυσκολία:** Γονικές δυσκολίες που συνδέονται με αίσθημα αβοηθησίας και φτάνουν σε σημείο να τα παρατήσουν νιώθοντας ότι δεν μπορούν να κάνουν κάτι για να βοηθήσουν το παιδί τους

Ατομικοί παράγοντες - Γιατί κάποιος να εκφροβίζει;

- Γνωρίζουμε πολύ λίγα σχετικά με τα χαρακτηριστικά των ατόμων αυτών και τα κίνητρά τους.
- Πολλοί παράγοντες μπορεί να ωθήσουν ένα άτομο σε τέτοιες συμπεριφορές:
 - Η ανάγκη για επιβολή δύναμης
 - Ο θυμός / η αντεκδίκηση
 - Η ανάγκη για προσοχή
 - Κίνητρο μπορεί να αποτελεί απλά η ευχαρίστηση να προκαλεί κανείς πόνο

Άγχος

- Επηρεάζει αρνητικά πολλές πτυχές της ζωής των μαθητών/τριών και αποτελεί παράγοντα κινδύνου για εκδήλωση **σχολικής βίας** και **περιθωριοποίηση** από συνομηλίκους
- Προβλέπει σε πολύ σημαντικό βαθμό την «**εναντιωματικότητα**»
 - μια κατάσταση η οποία χαρακτηρίζεται από ευερεθιστότητα, συχνές εκρήξεις θυμού και μια «εκ προθέσεως» ενοχλητική συμπεριφορά, ιδιαίτερα έναντι στους ενήλικες (π.χ., εκπαιδευτικούς).
- Το συγκεκριμένο εύρημα αναδεικνύει έναν λιγότερο μελετημένο παράγοντα κινδύνου για τη σχολική βία που πρέπει να ληφθεί υπόψιν σε παρεμβατικά προγράμματα.

Αποτελέσματα

- **Θύτες:** Ικανοποιούνται με την πρόκληση πόνου και παραμένουν ψυχροί, χωρίς ενσυναίσθηση ή συμπόνια, αδιαφορώντας για τα θύματά τους και αποποιούμενοι κάθε ευθύνη με το επιχείρημα ότι τα ίδια τα θύματα τους προκάλεσαν την συμπεριφορά
- **Θύματα:** Προβλήματα κατάθλιψης και άγχους
 - Φοβισμένα, ευάλωτα
 - Τραυματικές εμπειρίες → συναισθηματικά προβλήματα / απομόνωση

Ατομικοί Παράγοντες Προστασίας

- **Ανθεκτικότητα** (Η ικανότητα ενός ατόμου να ξεπεράσει δύσκολες καταστάσεις)
 - Αποτελεί προστατευτικό παράγοντα τόσο για τη μείωση της θυματοποίησης, όσο και για τη μειωμένη εμπλοκή των μαθητών/τριών σε συμπεριφορές εκφοβισμού, παρά την ύπαρξη των υπόλοιπων παραγόντων κινδύνου.
- **Ικανότητα ρύθμισης συναισθημάτων:**
 - Αναφέρεται μεταξύ άλλων στην ικανότητα των ατόμων να κατανοούν πως τα συναισθήματά τους μπορεί να επηρεάσουν τη συμπεριφορά τους, και έτσι να προσπαθούν να τα διαχειριστούν αναλόγως, ώστε να πετυχαίνουν τους στόχους τους
 - Μειώνει τις πιθανότητες αντικοινωνικής και βίαιης συμπεριφοράς
 - Η ικανότητα ρύθμισης των συναισθημάτων, επιτρέπει για παράδειγμα στα άτομα να επεξεργαστούν και να ρυθμίσουν συναισθήματα όπως είναι ο θυμός ή η ματαίωση πριν συμπεριφερθούν αντιδραστικά ή και επιθετικά

Τα χαρακτηριστικά αυτά αναπτύσσονται σε αρκετά νεαρή ηλικία.

Συνεπώς, η έγκαιρη αναγνώρισή τους και η προσπάθεια για ανάπτυξη των κατάλληλων δεξιοτήτων διαχείρισης συμπεριφοράς είναι πολύ σημαντική για τη μείωση της σχολικής βίας

Προληπτικά μέτρα

- Εκπαίδευση δεξιοτήτων **ενσυναίσθησης**
 - Μάθηση, αντίληψη και αντίδραση στα διάφορα συναισθήματα (Χαρά, λύπη, θυμός, έκπληξη, φόβος, αηδία).
 - Ηθική ανάπτυξη στο σπίτι αλλά και μέσο του σχολείου
- **Έλεγχος επιθετικότητας μέσω της λογικής**
 - Μαθαίνουν να **ερμηνεύουν σωστά τις προθέσεις των άλλων**
 - Ερμηνεία κοινωνικών καταστάσεων με εναλλακτικούς τρόπους
- Ένταξη της ανάπτυξης της ανθεκτικότητας και της ρύθμισης των συναισθημάτων στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα των σχολείων, τόσο με τυπικές, όσο και βιωματικές μεθόδους

Προληπτικά μέτρα

- **Μηδενική ανοχή** σε συμπεριφορές εκφοβισμού και καταπίεσης
 - Δίνουν το μήνυμα ότι αυτή η συμπεριφορά δεν θα γίνει ανεκτή
 - **Αναλυτικό Πρόγραμμα** (Προσαρμογή της ύλης του μαθήματος στην κουλτούρα αποφυγής αντικοινωνικής συμπεριφοράς-λογοτεχνία, ιστορία, φυσική αγωγή, θέατρο)
 - Εμπλοκή των παρευρισκόμενων σε προληπτικά/ παρεμβατικά προγράμματα

Σημασία στην Πρόληψη/ Αντιμετώπιση της σχολικής βίας

- Αποτελέσματα: Σημασία που δίνεται στην πρόληψη συνδέεται με
 - **Μείωση** προβλημάτων συμπεριφοράς, όπως επιθετικότητα, αντικοινωνική συμπεριφορά, διαταραχή διαγωγής και Εναντιωματική προκλητική διαταραχή
 - **Μείωση** χαρακτηριστικών σκληρότητας και της πιθανότητας περιθωριοποίησης του παιδιού από συμμαθητές του
 - Με μειωμένη βία από και προς εκπαιδευτικούς.

Κανονικοποίηση βίας

- Πάνω από το 30% του μαθητικού πληθυσμού ανέφερε ότι είναι **φυσιολογικό** να τσακώνονται μεταξύ τους στο σχολείο και ότι δεν μπορεί να γίνει κάτι γι' αυτό
- Το 36% των εκπαιδευτικών δήλωσε ότι αντιδρά μόνο στα πιο ακραία περιστατικά, αγνοώντας τα «χαμηλά επίπεδα βίας»
- Πολλοί μαθητές ανέφεραν ότι μπορεί να ασκήσουν και οι ίδιοι βία όταν δουν τους συμμαθητές τους να τσακώνονται
- Σχεδόν οι μισοί μαθητές ανέφεραν ότι αγνοούν το συμβάν και δεν βοηθούν τα θύματα βίας
- Ένα μικρότερο ποσοστό (6.7%), ανέφερε ότι είναι φυσιολογικό να βιντεοσκοπούνται μαθητές όταν τσακώνονται μεταξύ τους και μετά να κοινοποιείται το βίντεο στο διαδίκτυο.

Τι μπορούμε να κάνουμε;

- **Ενίσχυση** των μαθητών/τριών που θυματοποιούνται με δράσεις που συμβάλουν στην ενδυνάμωση της αυτοεκτίμησης και αποφυγή περιθωριοποίησης
 - Οργάνωση βιωματικών εργαστηρίων για τρόπους διαχείρισης και αυτορρύθμιση συναισθημάτων που αφορούν τη δυσφορία που μπορεί να βιώνουν οι μαθητές/τριες είτε στον ρόλο του θύτη είτε στον ρόλο του θύματος
- Ομάδα υποστήριξης – θύμα
 - Εκπαιδευτικούς
 - Συμμαθητές
 - Σε περίπτωση ψυχοπαθολογίας – εκπαιδευτικό ψυχολόγο
 - ψυχολογική και συμβουλευτική στήριξη των άμεσα εμπλεκομένων, με στόχο την αποφυγή μελλοντικών επεισοδίων, αλλά κυρίως τη λήψη ουσιαστικής βοήθειας στη βάση των εξατομικευμένων αναγκών του θύτη και του θύματος
 - Αίτημα των εκπαιδευτικών – Αύξηση αριθμού των εκπαιδευτικών ψυχολόγων

Τι μπορούμε να κάνουμε...

- **Επιμόρφωση** σε θέματα βίας όλων των εμπλεκομένων
(Γονέων/κηδεμόνων, εκπαιδευτικών, μαθητών/τριών) με στόχο τον έγκυρο και έγκαιρο εντοπισμό και τηναποτελεσματική διαχείρισητέτοιων φαινομένων.
- **Συστηματική συνεργασία** και επικοινωνία σχολείου και οικογένειας.
 - Διάλογος και διάυλοι επικοινωνίας όλων των εμπλεκομένων από τα πρώτα χρόνια της εκπαίδευσης

Τι μπορούμε να κάνουμε;

- Αν το παιδί είναι θεατής:
 - Ενθάρρυνε το να:
 - Αποτρέπει το σκόπιμο αποκλεισμό κάποιου παιδιού από την παρέα.
 - Μην χαμογελά ή γελά όταν ένα παιδί εκφοβίζεται.
 - Αναφέρει το περιστατικό σε ενήλικες στο σχολείο.
 - Ενθαρρύνει το παιδί-θύμα να μπει στην δική του παρέα.
 - Ζητά από το παιδί-θύτη να σταματήσει άμεσα.
 - Δείχνει αποδοκιμασία των πράξεων του παιδιού θύτη.

Η παρέμβαση-πρόληψη είναι απαραίτητη

Το οικονομικό κόστος για να αντιμετωπιστούν τα αποτελέσματα της παραβατικότητας και του κοινωνικού αποκλεισμού είναι πολύ μεγαλύτερο από το οικονομικό κόστος που αφορά παρεμβάσεις για την πρόληψή τους.

Συλλογή δεδομένων - Β' φάση έρευνας

- Σημασία **προώθησης** της έρευνας σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης έτσι ώστε να πετύχουμε τη μεγαλύτερη δυνατή **ανταπόκριση** από τα σχολεία και από όλους τους συμμετέχοντες
- **Διάχυση** της έρευνας στην σχολική κοινότητα: **Κοινοποίηση** των πληροφοριών που αφορούν τη διεξαγωγή της έρευνας και τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να συμμετάσχουν
- Κίνητρα για την **πιο ενεργή συμμετοχή των μαθητών/τριών, των γονέων/ κηδεμόνων, και των εκπαιδευτικών**
 - **εισηγήσεις για τη διαχείριση του φαινομένου της βίας** προσαρμοσμένες στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε σχολικής μονάδας

Μαθητές/τριες
is.gd/students2

Γονείς/Κηδεμόνες
is.gd/parents2

Εκπαιδευτικούς
is.gd/teachers2

ΣΕ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ!

Έρευνα για το φαινόμενο της σχολικής
βίας σε όλα τα σχολεία της Κύπρου

Χρειάζεται να **φτάσει** ο αντίστοιχος υπερσύνδεσμος στους συμμετέχοντες

Εργαστήριο Αναπτυξιακής Ψυχοπαθολογίας

Επικοινωνήστε μαζί μας

+357 22 892060

dplab@ucy.ac.cy

εργαστήριο
αναπτυξιακής
ψυχοπαθολογίας

Πανεπιστήμιο Κύπρου
Τμήμα Ψυχολογίας